

EXPUNERE DE MOTIVE

la Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 107/2002 privind înființarea Administrației Naționale „Apele Române”

Apele, conform Constituției României, sunt considerate bun public, definite prin art. 135 alin. (4) astfel: „Bogățiile de orice natură ale subsolului, căile de comunicație, spațiul aerian, apele cu potențial energetic valorificabil și acelea ce pot fi folosite în interes public, plajele, marea teritorială, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, precum și alte bunuri stabilite prin lege fac obiectul exclusiv al proprietății publice”.

Resursele de apă, fiind un monopol natural de interes strategic, politica și strategia în acest domeniu sunt un atribut al statului.

România a ratificat convențiile și acordurile internaționale (Convenția privind cooperarea pentru protecția și utilizarea Fluviului Dunărea semnată la Sofia la 29 iunie 1994 și ratificată prin Legea nr. 14/1995; Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale semnată la Helsinki la 17 martie 1992 și ratificată prin Legea nr. 30/1999; Convenția privind protecția Mării Negre împotriva poluării, semnată la București la 21 aprilie 1992 și ratificată prin Legea nr. 98/1992) care prevăd conservarea și protecția resurselor de apă, satisfacerea folosințelor de apă, conservarea și protecția diversității biologice.

Cele mai importante cerințe ale noii politici europene în domeniul apei sunt:

- realizarea unor sisteme unitare de gospodărire a apelor la nivel de bazin hidrografic.
- integrarea folosințelor de apă la nivel de bazin hidrografic.
- coordonarea măsurilor de conservare și de redresare a ecosistemelor acvatice.
- o mai bună colaborare internațională.
- participarea publicului la luarea deciziilor.

Aceste cerințe se realizează prin implementarea Directivei Parlamentului și Consiliului Europei 2000/60 în domeniul apei care recunoaște bazinul hidrografic ca unitate naturală și fundamentală pentru formarea, utilizarea și protecția apelor.

În cadrul Directivei Cadru 2000/60 se propune realizarea unui Plan de gospodărire a apelor pe bazin hidrografic, care să asigure:

- prevenirea deteriorării stării ecosistemelor acvatic, conservarea și dezvoltarea biodiversității florei și faunei acestora, a ecosistemelor terestre și a zonelor umede care au legătură cu ecosistemul acvatic;

- dezvoltarea durabilă a sistemului de gospodărire a apelor prin protejarea pe termen lung a resurselor de apă disponibile, în vederea asigurării alimentării cu apă a folosințelor;

- îmbunătățirea stării mediului acvatic prin măsuri specifice de reducere progresivă a emisiilor și pierderilor de substanțe prioritare și stoparea emisiilor de substanțe prioritare periculoase;

- reducerea progresivă a poluării apelor subterane în vederea prevenirii deteriorării în continuare a calității acestora;

- prevenirea și diminuarea efectelor negative ale apelor – inundații și secete;

- atingerea obiectivelor relevante din convențiile internaționale, inclusiv cele referitoare la diminuarea poluării mediului marin.

Directiva Cadru 2000/60 a Uniunii Europene prevede că statele membre trebuie să asigure organizarea administrativă adecvată, inclusiv să identifice autoritatea competentă care să implementeze prevederile acesteia în fiecare bazin hidrografic din teritoriul său național (art. 3 alin. (2)).

În România, în conformitate cu ordinul ministrului apelor și protecției mediului nr. 913/15.10.2001, implementarea Directivei Cadru 2000/60 trebuie realizată de către Compania Națională „Apele Române” S.A.

Compania Națională „Apele Române” S.A. a fost înființată prin Hotărârea Guvernului nr. 981/1998, ca societate comercială pe acțiuni, pentru gospodăria și valorificarea resurselor de apă de suprafață și subterane cu potențialele lor naturale, prin transformarea Regiei Autonome „Apele Române” care funcționa din 1991 conform Hotărârii Guvernului nr. 196/1991, în conformitate cu Ordonanța de urgență nr. 88/1997.

Pentru realizarea principalului său obiect de activitate, Compania are ca atribuții: conservarea, valorificarea, dezvoltarea, punerea în valoare și protecția apelor de suprafață și subterane, exploatarea și întreținerea lucrărilor de gospodărire a apelor, organizarea activităților de apărare împotriva inundațiilor și fenomenelor meteorologice periculoase, coordonarea activității de investiții din surse bugetare, proprii și atrase.

Printr-o eroare regretabilă Regia Autonomă „Apele Române” S.A. a fost nominalizată în Ordonanța de urgență nr. 88/1997, care prevedea transformarea regiilor autonome în companii sau societăți comerciale naționale ce urmau a fi supuse procesului de privatizare. Astfel, s-a creat premisa posibilității privatizării resurselor de apă ale României, care sunt de natură strategică și nu pot fi supuse unui proces de privatizare.

În Programul de guvernare pentru perioada 2001-2004 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 455/2001, pentru relansarea economiei naționale, se prevăd ca obiective și: „gospodărirea cantitativă și calitativă a apelor de suprafață și subterane, modernizarea sistemului informațional, continuarea lucrărilor de regularizare, acumulare și amenajare a bazinelor hidrografice”.

Implementarea în bune condiții și respectarea termenelor stabilite de Directiva Cadru 2000/60 a Uniunii Europene în domeniul apei impun ca reorganizarea Companiei Naționale „Apele Române” (societate comercială pe acțiuni) să se facă în procedură de urgență pentru a crea astfel autoritatea competentă necesară asigurării condițiilor alinierii României la legislația europeană și gestionării durabile a resurselor de apă.

Pentru realizarea acestor activități propunem înființarea Administrației Naționale „Apele Române” – persoană juridică română de interes public național, cu statut de regie autonomă – în scopul administrării, păstrării integrității și protecției bunurilor ce alcătuiesc domeniul public al statului, care constituie „Sistemul Național de Gospodărire a Apelor”, necesar gospodăririi durabile a resurselor de apă, ce reprezintă monopol natural de interes strategic. Pentru fundamentarea concepției în domeniul cunoașterii, utilizării și dezvoltării resurselor de apă, combaterii și prevenirii acțiunilor distructive ale apelor și reducerii efectelor secetei, în cadrul Administrației Naționale „Apele Române” propunem înființarea, ca unitate din subordine, a Institutului Național de Hidrologie și de Gospodărire a Apelor.

Reorganizarea în domeniul gospodăririi apelor, hidrologiei și hidrogeologiei se impune pentru coordonarea mai eficientă a activității, întărirea autorității unităților care își desfășoară activitatea în domeniu, în vederea gospodăririi durabile a apelor prin aplicarea principiilor universale recomandate de Uniunea Europeană, cum sunt cele ale gospodăririi unitare pe bazine hidrografice a resurselor de apă, solidarității umane și interesului comun, principiul economic – utilizatorul plătește și principiul prevenirii poluării – poluatorul plătește.

Scopurile fundamentale ale reorganizării sunt:

- creșterea autorității structurilor organizatorice de gospodărire a apelor în aplicarea politicii și strategiei naționale, inclusiv strategia europeană în domeniu, prin crearea unei autorități competente de gospodărire a apelor, cu atribuții bine stabilite, precum și pentru respectarea de către agenții economici utilizatori de apă a programelor strategice naționale;
- aplicarea integrată, în mod unitar, a politicii și strategiei Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Mediului, inclusiv a directivelor Uniunii Europene în domeniul gospodăririi resurselor de apă, realizând atât activități de cunoaștere, prognoză hidrologică și hidrogeologică, utilizare, protecție, valorificare a resurselor de apă, exploatarea lucrărilor de gospodărire a apelor, cât și activități de avizare și de autorizare a folosințelor de apă precum și de inspecție;

- exploatarea resurselor de apă, în concordanță cu interesul național;
- optimizarea funcționării Administrației Naționale „Apele Române” pentru o colaborare mai eficientă cu organele administrației locale și județene;
- perfecționarea acțiunilor și măsurilor de combatere și prevenire a acțiunii distructive a apelor;
- refacerea și ocrotirea mediului înconjurător, menținerea echilibrului ecologic și asigurarea protecției biodiversității acvatice;
- asigurarea unei gospodăririi durabile a resurselor de apă prin implementarea directivelor Uniunii Europene;
- realizarea unor alocări optime a resurselor de apă pentru a satisface interesele tuturor folosințelor și în primul rând necesitățile populației;
- realizarea unei structuri de interes public național, destinată a fundamenta deciziile ce trebuie adoptate în domeniul gospodăririi apelor, resursele de apă fiind un monopol natural de interes strategic.

Administrația Națională „Apele Române” are ca atribuții principale cunoașterea, conservarea, utilizarea rațională, protecția, restaurarea și valorificarea resurselor de apă, administrarea, exploatarea și întreținerea rețelei naționale de observații și măsurători hidrologice, hidrogeologice și a infrastructurii „Sistemului Național de Gospodărire a Apelor”, întreținerea cursurilor de apă, organizarea activităților specifice de apărare împotriva inundațiilor, supravegherea calității resurselor de apă, de prevenire și de avertizare în caz de poluări accidentale, constituirea și gestionarea fondului național de date hidrologice, hidrogeologice și de gospodărire a apelor și implementarea Directivei Cadru 2000/60 și a celorlalte directive ale Uniunii Europene în domeniul gospodăririi cantitative și calitative a apelor.

Administrația Națională „Apele Române” va prelua de la Compania Națională „Institutul Național de Meteorologie, Hidrologie și de Gospodărire a Apelor” activitatea de studii și cercetări din domeniul hidrologic, hidrogeologic și al gospodăririi apelor.

În teritoriu, Administrația Națională „Apele Române” are în subordine Direcții de ape care sunt organizate pe bazine hidrografice, în concordanță cu Directiva Cadru a Uniunii Europene.

Cheltuielile curente și de capital ale Administrației Naționale „Apele Române” se vor asigura în principal din venituri proprii, iar unele activități specifice de interes național se finanțează, după caz, din bugetul de stat, din bugetele locale și din surse proprii ale persoanelor fizice și ale persoanelor juridice.

Veniturile proprii se asigură prin aplicarea mecanismului economic în domeniul gospodăririi apelor, al cărui scop principal este conservarea și protejarea resurselor de apă împotriva epuizării și poluării, precum și menținerea „Sistemului Național de Gospodărire a Apelor” la parametrii nominali de exploatare. Prețurile și tarifele actuale nu motivează gospodărire rațională și durabilă a resurselor de apă și nu asigură realizarea programului de menținere în siguranță a lucrărilor de

gospodărire a apelor din administrare și a celui de monitorizare calitativă a resurselor de apă.

La dimensionarea prețurilor în anul 1990 s-a luat în calcul un volum anual de apă prelevată de utilizatori de cca. 21 miliarde mc, luând ca bază datele din economie. La nivelul anului 2001, volumul de apă brută prelevată de utilizatori s-a diminuat cu 78% față de cel din anul 1990, din care 7,2% o reprezintă reducerea volumului prin aplicarea prevederilor art. 42 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 63/1998.

Noul mecanism economic specific domeniului gospodăririi cantitative și calitative a apelor propus prin prezenta ordonanță de urgență include un sistem de plăți, bonificații și penalități structurat pe servicii specifice de gospodărire a apelor, în vederea acoperirii cheltuielilor necesare menținerii la parametri nominali a Sistemului Național de Gospodărire a Apelor și protecția resurselor de apă.

Serviciile specifice prestate vor fi structurate pe două categorii:

a) Servicii de asigurare a apei brute pe categorii de surse și utilizatori, ținându-se cont și de potențialele lor naturale;

b) Servicii pentru ameliorarea și monitorizarea cantitativă și calitativă a poluanților din apele uzate evacuate și de protecție a calității resurselor de apă (aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 472/2000).

Tarifele aferente acestor servicii vor fi ajustate prin Oficiul Concurenței conform legislației în vigoare.

Efectul economic al acestui mecanism economic asupra utilizatorilor va fi nesemnificativ. În prezent cheltuielile cu apa brută în sectorul industrial sunt sub 1%, iar la unitățile de gospodărire comunală, costurile cu apa brută sunt sub 2,5%.

Mecanismul economic prevede tarife unice pentru serviciul de asigurare a gospodăririi nisipurilor și pietrișurilor, defalcate pe surse (râuri și Dunăre), deoarece introducerea în luna iulie 2001 a tarifelor bazinale pentru acest serviciu, nu a asigurat beneficiarilor condiții egale pe piața concurențială.

Mecanismul economic prevede ca utilizatorilor de apă să li se poată acorda bonificații, în situația în care aceștia au rezultate deosebite în protecția împotriva epuizării și degradării resurselor de apă. Pe de altă parte, li se aplică penalități celor care se abat de la normele privind prelevarea apei brute și evacuarea apelor impurificate.

Față de cele prezentate mai sus, Parlamentul României a adoptat Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 107/2002 privind înființarea Administrației Naționale „Apele Române”.